

30.6.2017

Sisäministeriö

Keskusrikospoliisin lausunto siviilitiedustelulakia koskevan työryhmän mietintöön

Sisäasiainministeriö on pyytänyt keskusrikospoliisilta lausuntoa siviilitiedustelulakityöryhmän mietinnöstä, jossa ehdotetaan uutta sääntelyä koskien siviilitiedustelua. Työryhmä työskenteli vuoden 2015 syksystä kevääseen 2017 ja työryhmässä oli mukana keskusrikospoliisin edustaja, joten keskusrikospoliisin näkemyksiä on jo käsitelty mietintöä valmistellessa.

Nyt mietinnön valmistuttua on keskusrikospoliisi pystynyt tarkemmin arviomaan ehdotettujen säännösten kokonaisvaikutusta keskusrikospoliisin toimialaan ja yleisemminkin poliisin suorittamaan rikostorjuntaan sekä tässä ympäristössä toimivien keskinäisiin suhteisiin. Tästä johtuen keskusrikospoliisi lausuu muutamasta seikasta, jotka olisi otettava jatkovalmistelussa huomioon.

Keskusrikospoliisin tehtävien kannalta keskeisin ehdotettu sääntely mietinnössä liittyy 5a luvun tiedustelumenetelmien avulla saatujen tietojen hyödyntämiseen rikostorjunnassa. Näitten merkityksellisten tietojen siirtämistä suojelupoliisilta esitutkintaviranomaisen käyttöön säänneltäisiin ehdotuksen 5a luvun 43 §:ssä.

Ehdotuksen mukaan suojelupoliisin on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava esitutkintaviranomaiselle, jos tiedustelumenetelmän käytön aikana ilmenee, että on syytä epäillä rikoslain 15 § luvun 10 §:ssä tarkoitettua rikosta, ja luovutettava rikosta koskevat tarpeelliset tiedot. Suojelupoliisin päälliköllä on oikeus lykätä ilmoittamista, jos se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden tai hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Keskusrikospoliisi esittää, että jatkovalmistelussa harkittaisiin ilmoittamisen tekemistä suoraan keskusrikospoliisille (päällikölle) ja poistettaisiin viittaus esitutkintaviranomaiseen. Tällöin suojelupoliisin ja keskusrikospoliisin päällikön välisillä keskusteluilla voitaisiin varmistaa, että samaan asiakokonaisuuteen ei ole käynnissä samanaikaisesti suojelupoliisin tiedusteluoperaatiota ja keskusrikospoliisin tai muun esitutkintaviranomaisen esiselvitystä tai esitutkintaa. Tällä estettäisiin päällekkäisten operaatioiden tilanteet ja voitaisiin estää ja vähentää toiminnallisia riskejä, mm. tiedustelumenetelmien paljastuminen.

Mikäli ilmoittamisen osalta päädytään edellä esitettyyn toimintamalliin, ei ehdotetun pykälän 1 momentin toista virkettä suojelupoliisin päällikön lyk-

käämisoikeudesta tarvittaisi ollenkaan. Keskusrikospoliisin mukaan tällaisen sensitiivisen tiedon luovuttaminen keskusrikospoliisin päällikölle ei voi objektiivisesti ajateltuna mitenkään vaarantaa suojelupoliisin tiedonhankintaa, kansallista turvallisuutta tai aiheuttaa hengen tai terveyden vaaraa, sillä poliisin salassapitovelvollisuus on näissä asioissa ehdoton.

Lisäksi tätä ehdotettua 5a luvun 43 §:ää tulee tarkastella poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 15c sääntelyä vasten, jossa poliisimiehelle asetetaan kiiretapauksissa toimintavelvollisuus ryhtyä kiireellisiin toimiin koko maassa myös toimialueensa ulkopuolella ja vapaa-aikanaan, jos se on välttämätöntä vakavan rikoksen estämiseksi, tällaista rikosta koskevan tutkinnan aloittamiseksi tai yleistä järjestystä ja turvallisuutta uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi taikka jos se näihin rinnastettavan muun erityisen syyn vuoksi on tarpeen. Näiden kahden sääntelyn välinen ristiriita tulee ratkaista jatkovalmistelussa, sillä vaikka suojelupoliisilta poistuu esitutkintaviranomaisen status ja oikeus tehdä esitutkintaa, poliisin status säilyy ja samalla poliisimiehille asetetut velvollisuudet. Tämä ristiriitainen rakenne voi virkamiesoikeudellisissa arvioinneissa tuottaa suuria tulkintavaikeuksia.

Vaihtoehtona voisi olla, että ehdotetun 43 §:n sisältöä tarkistetaan tai suojelupoliisi rajataan poliisin ulkopuolelle. Tällöin tulee pohdittavaksi, pitäisikö nyt valitun lainsäädäntöratkaisun sijaan säätää suojelupoliisille kokonaan oma toimivaltuuslaki.

Edellisten huomioiden lisäksi mietinnössä jää osittain epäselväksi, mitä tarkoittaa mietinnön ehdotus, että suojelupoliisi voisi edelleenkin osallistua asiantuntijana esitutkintaan, vaikka esitutkintatoimivaltuudet poistetaan? Esitutkinnassa asiantuntijoita on perinteisesti käytetty mm. tulkkauksissa ja käännöspalveluissa sekä teknisissä asioissa tuomassa sellaista asiantuntemusta, mikä liittyy tutkittavana olevaan tapaukseen. Jatkovalmistelussa tulisi tarkentaa, millaista asiantuntijuutta suojelupoliisilla olisi tarjota esitutkintaan.

Lopuksi mainittakoon, että mietinnön sivulla 279 ehdotetaan muutosta poliisilain 10 §:n televalvontaa koskevaan sääntelyyn, jonka 2 momentista lieenee jäänyt epähuomiossa pois maininta "pidättämiseen oikeutettu poliisimies". Kyseinen lainkohta sääntelee kiiretapauksissa tehtävää televalvontaa, josta nykyisin voi päättää pidättämiseen oikeutettu poliisimies, ja päätös on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti tai viimeistään 24 tunnin kuluessa televalvonnan aloittamisesta. Ehdotetulla sääntelyllä kiiretapauksista saisi päättää ainoastaan suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies, jolloin muulta poliisin päällystöltä poistuisi kyseinen oikeus.

Keskusrikospoliisin apulaispäällikkö

Tero Kurenmaa

Poliisilakimies

Tommi Reen